

چگونه حروف اثبات از مظاهر نفی محسوب می‌شوند

فرامرز دانش‌پژوه

در بخشی از لوحی مفصل از جمال مبین چنین نازل:
"و دیگر سؤال شده بود که چگونه می‌شود کلمات عالین به سَجین تبدیل شوند و حروف اثبات از مظاهر نفی محسوب شود. این معلوم آن جناب بوده که آن شمس فیض ربّانی و بحر فضل سبحانی اشراق فرمود بر جمیع مرایای موجودات. در بعضی که مقابله نموده‌اند بِقُرْصِهِ منطبع می‌شود و بر دون آن همان روشنی شعاع ظاهر. این است که آن شمس قَدَم بعد از انطباع او در صُورِ مرایا آنچه وصف نماید مرایا را به اوصاف غیرمتناهی، خود را وصف نموده. چه که، انوار وجه خود را در مرایا مشاهده می‌نماید و جمیع این اوصاف منبعه فی الحقیقه به خود او راجع است و این فضل در مرایا موجود است بالتّقابل الیها و بعد از انحراف، فانی و معدوم خواهند بود.

حال، نظر را پاک نما از غبار ماسوی تا عارف بر شمس شوی که اگر جمیع مرایای موجودات اقلّ من آن، به او مقابل شوند، در جمیع انوار حقیقت و آثار عزّ احدیت لم یزل و لایزال منطبع و مرتسم شود و من دون ذلک "یَمْحُو اللهُ مَا یَشَاءُ وَ یُثَبِّتُ وَ عِنْدَهُ أُمُّ الْکِتَابِ". فاعل مختار مختار است؛ محو می‌فرماید بعد از اثبات و کذلک بالعکس. و در این مقام است که می‌فرماید لاتفرحوا بما آتیکم و لاتأسوا عمّا فاتکم و این مقام نقطه عدل است که جمیع ماسوی خائف و راجی خواهند بود و هر ذی‌علوی خائف است از محو و هر ذی‌دنوی راجی به مقام اثبات. (مجموعه آثار قلم اعلی، شماره ۷۷، صص ۱۰۸-۱۱۱)

[بِقُرْصِهِ = تماماً، به طور کامل / منطبع = منعکس، متجلی / انطباع = منعکس شدن / مرایا (جمع مرآت) = آینه / بالتّقابل الیها = رو به سوی او شدن / اقلّ من آن = کمتر از یک لحظه / یمحو الله ما یشاء ... = (سوره رعد، آیه ۳۹) محو می‌کند خداوند آنچه را که بخواهد و ثبت می‌کند و امّ‌الکتاب نزد او است / لاتفرحوا بما آتیکم ... = اشاره به آیه ۲۳ از سوره حدید که می‌فرماید، "لَکُم مَّا فَاتَکُم وَ لَا تَفْرَحُوا بِمَا آتَاکُمْ وَ اللَّهُ لَا یُحِبُّ کُلَّ مُخْتَلِلٍ فُخُورٍ." (تا آن که بر آنچه از دست شما رود اندوه مخورید و بر آنچه به شما بخشد شادمانی نکنید و خداوند هیچ متکبر فخرفروشی را دوست ندارد - ترجمه بهاء‌الدین خرّمشاهی) / خائف و راجی = هراسان و امیدوار / ذی‌علو = دارای مقام بلند / ذی‌دنو = دارای جایگاه پست]